

63
EN

FACTS

A v r u p a İ ŝ S a ğ l ı ğ ı v e G ü v e n l i ğ i A j a n s ı

ISSN 1681-2123

Çalışan Gençlerin Güvenliği – Ebeveynlere Öneriler

Çocuklarınız iş yerinde güvende mi? Onlara, işyerinde birilerinin göz kulak olduğundan emin misiniz? Bu bülten, işverenlerin işyerindeki gençlere sunması gereken sağlık ve güvenlik düzenlemelerini anlamana yardımcı olacak ve işyerindeki yaralanmaları önleme konusunda çocuklarınızla rahatlıkla konuşabileceğinizi sağlayacaktır. Her yıl milyonlarca öğrenci, cep harçlıklarını kazanabilmek için yarı zamanlı işlerde ya da yazlık işlerde çalışmaktadır. Birçoğu, gençler için özel olarak organize edilmiş deneyim kazanmaya yönelik işlerde çalışırken, diğerleri hayatlarında ilk kez tam zamanlı bir işte çalışmaya başlarlar. Erken yaşta sahip olacakları bu iş deneyimi, son derece önemli iş becerileri geliştirmelerine fırsat tanıyarak, gençlere birçok şey kazandırabilir. Bu deneyim ayrıca sağlıklı ve güvenli de olmalıdır. Gençler, ilk kez tam zamanlı bir işte çalışmaya başladıklarında, bu başlangıç sağlıklı ve güvenli olmalıdır ki, yaşamak için çalışmaya devam edebilsinler. Ne yazık ki durum her zaman böyle olmamaktadır. Avrupa istatistiklerine göre, 18 – 24 yaş arasındaki genç çalışanlarda görülen iş kaynaklı yaralanma oranı, diğer yaş gruplarındaki çalışanların oranından %50 daha fazladır.

17 yaşındaki bir genç kız, tatil döneminde çalışmak için başvurmuş olduğu işe başladıktan yalnızca bir saat sonra, parmağının bir kısmını kaybetti. Parmakları, çalışmakta olduğu fırında kullanılan bir makinede ezildi.

18 yaşındaki bir tamirci çırağı, alevlerin arasında kaldıktan dört gün sonra yaşamını yitirdi. Genç çırak, müdürünün boş bir tanka petrol ve dizel karışımı boşaltmasına yardım ediyordu...

Çalışanlar, sağlık ve güvenlikle ilgili çeşitli düzenlemelere tabidirler. Bu düzenlemeler gereği işverenler, işyerindeki tehlikeleri değerlendirmeli, gerekli önleyici tedbirleri almalı ve ihtiyaç duyulan yönlendirme ve eğitimi sağlamalıdır. Gençlerin eğitim, deneyim ve bilinç düzeyinin yeterli olmaması nedeniyle işverenler, çalışan gençlere ve işe yeni başlayanlara daha fazla dikkat göstermelidirler.

18 yaşın altındaki çalışanlar için ise, bazı ekyükümlülükler bulunmaktadır. Çünkü 18 yaşın altındakiler hem deneyimsizdirler, hem de gerekli olan

fiziksel ve zihinsel olgunluğa sahip değildirler. Ayrıca bu yaş grubundaki çalışanların çalışma saatleriyle ilgili bazı sınırlamalar da bulunmaktadır. Gençlere bir iş deneyimi sahibi olmaları için çalışma imkanı veren işverenler, sağlık ve güvenliklerinin korunması için kendi çalışanlarına sundukları imkanların aynısını onlara da sunmalıdır. Çalışan gencin, okuldan ayrılmak için belirlenmiş olan minimum yaşın altında olması durumunda işveren, gencin anne babasını ya da yasal velisini iş yerindeki riskler ve kontrol tedbirleri konusunda bilgilendirmelidir. Bu bilgilendirme söz konusu genç işe başlamadan önce yapılmalıdır.

18 Yaşın Altındaki Gençlerin Güvenliği - İşverenler Ne Yapmalıdır?

İşyerindeki gençlerin korunmasıyla ilgili olarak, Avrupa yönetmeliklerini temel alan ulusal düzenlemeler bulunmaktadır⁽¹⁾. Bu yönetmelikler, gençlerin yeterli deneyime, bilinç düzeyine ve olgunluğa sahip olmamaları nedeniyle karşılaşabilecekleri belli başlı riskleri göz önüne almaktadır.

Bu yönetmeliklerin genelinde, işverenden beklenenler:

- Gençlerin sağlığını ya da güvenliğini tehdit eden riskleri değerlendirirken, gençlerin deneyimsiz olduklarını, sağlıklarını ve güvenliklerini etkileyecek olan mesleki riskler konusunda yeterince bilinçli olmadıklarını, fiziksel ve zihinsel olgunluktan yoksun olduklarını göz önünde bulundurmak,
- İşe alınan gencin, çalışmaya başlamadan ÖNCE risk değerlendirmesini yapmak,
- Çalışan gençlerin belirli işleri yapmalarını yasaklarken risk değerlendirmesini dikkate almak,
- Okul çağındaki çocukların çalışması söz konusu olduğunda; gerçekleştirilen risk değerlendirmesinin sonuçları ve buna bağlı olarak alınan kontrol tedbirleri konusunda, çocukların ebeveynlerini veya yasal velilerini bilgilendirmek.

Genel kural olarak *onsekiz yaşın altındaki gençlerin* aşağıda belirtilen işleri yapmalarına izin verilmemelidir:

- Kendi fiziksel ya da zihinsel kapasitelerini aşan işler,
- Zehirli olma özelliğine sahip ya da kansere sebep olan işler,
- Radyasyon maruziyeti gerektiren işler,
- Aşırı ısı, gürültü ya da titreşim içeren işler,
- Gençlerin deneyimsizlik ya da güvenliğe yeterli dikkati göstermemek gibi nedenlerle gözden kaçırabilecekleri türden riskler içeren işler.

"İşyerindeki gençlerin korunması" başlıklı bültenimiz; gençlere verilebilecek görevlerle ilgili sınırlamaları, yaş ve saat sınırlamalarını, mesleki eğitimdeki özel istisnaları ve asgari okuldan ayrılmaya yaşının altında olan çocukların çalışmalarına izin verilen Üye Devletlerdeki katı sınırlamalarla ilgili daha fazla ayrıntıları içermektedir. Kesin yükümlülüklerle ilgili olarak lütfen ulusal mevzuatımıza bakınız (ulusal mevzuatımız için; <http://isggm.calisma.gov.tr>).

(1) Eurostat, AB'de Çalışma ve Sağlık, istatistiksel bir portre 1994 – 2002.

(2) İşyerindeki gençlerin korunması ile ilgili Konsey Direktifi 94/33/EC asgari yükümlülükleri belirlemektedir ve içinde bulunduğunuz Üye Devlet'in yasaları, çocukların asgari çalışma yaşı ve yasaklanan görevler gibi konularda daha sınırlayıcı olabilir, bu nedenle ulusal mevzuatımızı kontrol ediniz (<http://isggm.calisma.gov.tr>).

Ebeveynler Ne Yapabilir?

Birçok iş kazası önenebilir özellikle olmasına rağmen, genç insanlar da kazalarla ve ölümlerle karşılaşabilmektedirler. Diğer yandan; yapılan iş, gencin gelecekteki sağlığını da tehlikeye atabilir. Örneğin, gençler alerjiye sebep olabilecek ürünlerle veya yüksek gürültülü ortamlarda çalışıyor olabilirler. Ayrıca, çalışırken aldıkları duruş pozisyonu yanlış olabilir ve sağlık sorunlarına yol açabilir. Bu nedenle sağlık ve güvenlik alanındaki önleyici yaklaşımları ve eğitim küçümsenmemelidir.

Çocuklarınıza yardımcı olabilmek için yapabileceğiniz aşağıda sıralanmaktadır:

- Çocuklarınızla hafta sonlarında ya da tatillerde çalıştıkları işler ve staj amaçlı iş seçimleri hakkında konuşun. Ne tür iş ve işyeri seçenekleri var?
- Onlara verilen görevlerin özellikleri konusunda bilgi sahibi olun.
- Çocuklarınıza ne tür eğitimlerden geçtiklerini ve kendilerine ne tür gözetim yardımı verildiğini sorun. Herhangi bir makineyi kullanmadan önce veya kendilerine yeni bir görev verildiğinde, bu konuda eğitim ve destek istemekten çekinmemeleri gerektiğini söyleyin.
- Düzenli olarak onlarla işleri hakkında konuşun. İşyerindeki sorunlarını ya da sağlık ve güvenlik ile ilgili endişelerini sizinle konuşmaları için onları cesaretlendirin.
- İş yerindeki sağlık ve güvenlik düzenlemeleri ve verilen eğitim gibi konularda işverenleriyle görüşün.
- Çocuklarınızı, yalnız çalışmanın veya gece çalışmanın tehlikeleri konusunda uyarın.
- Yaptıkları işten emin olmamaları durumunda soru sormaları ve yardım istemeleri; ayrıca ne kadar küçük olursa olsun bir tehlike, yaralanma ya da sağlıklarının bozulduğu durumlar ile karşılaştıklarında, bunları vakit geçirmeden bildirmeleri konularında çocuklarınızı teşvik edin.

- Çocuklarınızı işyeri hekimi, hemşiresi veya işyeri sağlık ekibinden biriyle konuşmaları için teşvik edin (işyerinde böyle bir ekip varsa). Ayrıca, herhangi bir şikayetle hekime gitmeleri durumunda, yaptıkları iş konusunda hekimi bilgilendirmelerini isteyin.
- Güvenlik sorunlarıyla ilgili olarak, işçi güvenlik temsilcisiyle ya da varsa sendika temsilcisiyle görüşebileceklerini hatırlatın.
- Çocuklarınıza sağlık ve güvenlikle ilgili olarak, mevcut işyerinizde ya da daha önceki işyerinizde yaşadığınız deneyimlerinizi anlatın. Ne olmuştu, neler yapıldı, daha bilgili olsaydınız ne yapardınız, vb...
- Küçük yaştaki çocuklara yönelik riskler konusunda bilinçlendirme etkinliklerinin ve büyük yaştaki çocuklar için işle ilgili sağlık ve güvenlik konularının eğitim programına dahil edilmesi konusunda, çocuklarınızın okul yönetimini teşvik edin.
- Bu konularla ilgili olarak diğer velilerle görüşün.
- Kendi işyerinizde, çalışan gençlerin korunması konusunda neler yapıldığını öğrenin.
- Çocuklarınızı, yaptıkları işle ilgili olarak sağlık ve güvenlik yönünden daha fazla bilgi edinmeleri için teşvik edin. Bu bilgilere, ulusal makamlardan ya da Ajans'ın web sitesindeki kaynaklardan ulaşılabilir. Kendiniz de daha ayrıntılı bilgi edinin!

Çalışan gençlerin diğer çalışanlar gibi, sağlık ve güvenlikle ilgili üç önemli **hakka** vardır:

1. Bilme hakkı
2. Katılım hakkı
3. Güvenli olmayan işi reddetme hakkı

Çalışan gençlerin ayrıca bazı sorumlulukları da vardır:

1. Güvenli çalışmak
2. Tehlikeleri bildirmek
3. Korumucu araçları ve donanımları kullanmak veya giymek.

Memnun etme isteği ve belirsizlik gibi etkenler, gençlere engel oluşturabilir. Bu nedenle; hakları, her zaman güvenli bir biçimde çalışmalarının gerekliliği, kendilerini ve çalışma arkadaşlarını korumak için güvenlik prosedürlerini her zaman takip etmeleri konularında onlarla konuşun – **İş oyun değildir!**

Daha ayrıntılı bilgiye ve diğer kaynaklara <http://ew2006.osha.eu.int> adresinden ulaşabilirsiniz. Kaynaklar; ulusal makamları, sendikaları ve ticaret kuruluşlarını da içermektedir.

Ülkemiz mevzuatıyla ilgili ayrıntılı bilgi için,

<http://isggm.calisma.gov.tr>

İngiltere'ye yönelik rehberlik hizmetleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için

<http://www.hse.gov.uk>

İrlanda'nın mevzuatıyla ilgili ayrıntılı bilgi için

<http://www.hsa.ie>

Malta'nın mevzuatıyla ilgili ayrıntılı bilgi için

<http://mt.osha.eu.int/legislation>

Avrupa İş Sağlığı Güvenliği Ajansı

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83

E-mail: information@osha.eu.int

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü

İnönü Bulvarı No: 42 Emek ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 215 50 21, Fax: +90 (312) 215 50 28

E-Posta: isggm@csgb.gov.tr • <http://isggm.calisma.gov.tr>

© Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı. Yayın kaynağına bilgi vermek suretiyle dokümanın çoğaltılmasına izin verilmiş ve Türkiye'de basılmıştır, 2006.

